

Sociaal recht

Ontslag van een beschermde werknemer om dringende reden – Nietig verzoekschrift in een verkeerde taal – Tijdigheid van een nieuw verzoekschrift in de correcte taal binnen drie werkdagen na nietigverklaring van het eerste verzoekschrift

Arrest van 4 oktober 2021 ([S.21.0009.N](#)) met conclusie van advocaat-generaal H. Vanderlinden

Deze zaak betrof een werkgever, met zetel in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad, die een Franstalige werknemersvakbondsafgevaardigde, woonachtig in het Nederlandse taalgebied, wenste te ontslaan. Alle sociale betrekkingen tussen de werkgever en de werknemers verliepen in het Frans.

Krachtens artikel 4, § 1, Wet Ontslagregeling Personeelsafgevaardigden moet de werkgever die het voornemen heeft een personeelsafgevaardigde of een kandidaat-personeelsafgevaardigde om een dringende reden te ontslaan, hem en de organisatie die hem heeft voorgedragen hierover inlichten bij een ter post aangetekende brief, die verstuurd wordt binnen drie werkdagen volgend op de dag gedurende welke hij kennis heeft gekregen van het feit dat het ontslag zou rechtvaardigen. Hij moet eveneens, binnen dezelfde termijn, bij verzoekschrift zijn zaak aanhangig maken bij de voorzitter van de arbeidsrechtbank.

Conform dit artikel stuurde de werkgever binnen de geldende termijn aan de werknemersvakbondsafgevaardigde en de betrokken vakorganisatie een ter post aangetekende brief en maakte hij de zaak bij verzoekschrift aanhangig bij de voorzitter van de Franstalige arbeidsrechtbank te Brussel. Zowel de aangetekende brieven als het verzoekschrift waren in het Frans opgesteld. Aangezien de partijen niet konden worden verzoend, maakte de werkgever de zaak vervolgens in toepassing van artikel 6 Wet Ontslagregeling Personeelsafgevaardigden aanhangig bij de voorzitter van de Franstalige arbeidsrechtbank te Brussel, middels een dagvaarding zoals in kort geding, opgesteld in het Frans met Nederlandse vertaling.

Ingevolge een door de rechtbankvoorzitter ambtshalve opgeworpen vraag in verband met het taalgebruik in gerechtszaken argumenteerde de werknemersvakbondsafgevaardigde dat de procedure onregelmatig was. De door de werkgever verstuurd aangetekende brieven, het door hem neergelegde verzoekschrift en de dagvaarding zouden als nietig moeten worden beschouwd, wegens schending van artikel 4, § 1, tweede lid, Taalwet Gerechtszaken, dat vereist dat minstens het verzoekschrift en de dagvaarding niet in het Frans, maar in het Nederlands zijn opgesteld, omdat de werknemersvakbondsafgevaardigde in het Nederlandse taalgebied woonachtig was.

De voorzitter van de Franstalige arbeidsrechtbank te Brussel stelde daarop ambtshalve een prejudiciële vraag aan het Grondwettelijk Hof, om te vernemen of artikel 4, § 1, Taalwet Gerechtszaken geen schending inhoudt van onder meer het gelijkheidsbeginsel door ook in de gegeven omstandigheden de partijen te verplichten de procedure in het Nederlands in te stellen, omwille van de woonplaats van betrokkene in het Nederlandse taalgebied, niettegenstaande zij Franstalig is en alle sociale betrekkingen in het Frans verliepen. Het Grondwettelijk Hof beantwoordde die vraag negatief¹. In het kader van zijn onderzoek of de regel van artikel 4, § 1, Taalwet Gerechtszaken niet op onevenredige wijze afbreuk doet aan het recht van de eiser-werkgever op toegang tot de rechter, wat volgens het Hof niet het geval is, overwoog het Grondwettelijk Hof o.m. uitdrukkelijk: *“De partij die de in artikel 4, § 1, tweede lid, van de wet van 15 juni 1935 bepaalde regel niet heeft nageleefd, en wier vordering op grond van artikel 40 van die wet nietig wordt verklaard, beschikt over een nieuwe termijn, die overeenstemt met de oorspronkelijke termijn waarover zij beschikte, om met naleving van de wet van 15 juni 1935 een nieuwe vordering bij de bevoegde rechter aanhangig te maken. De aldus nietig verklaarde akten stuiten immers de verjaring alsmede de op straffe van verval toegekende termijnen van rechtspleging.”*² Het Grondwettelijk Hof verwees voor dat laatste naar artikel 40, derde lid, Taalwet Gerechtszaken, krachtens hetwelk de akten, nietig verklaard wegens overtreding van die wet, de verjaring alsmede de termijnen van rechtspleging toegekend op straffe van verval stuiten. Hoewel het Grondwettelijk Hof dus eigenlijk niet werd ondervraagd over artikel 40 Taalwet Gerechtszaken – maar enkel over artikel 4, § 1, van die wet – nam het, weliswaar eerder ‘terloops’ doch uitdrukkelijk aan dat de eiser-werkgever, wiens eerste verzoekschrift nietig wordt verklaard wegens een schending van de taalwetgeving, zich kan beroepen op de regel van artikel 40, derde lid, Taalwet Gerechtszaken om alsnog regelmatig én tijdig een nieuw verzoekschrift in te dienen.

Mede op basis van het arrest van het Grondwettelijk Hof besloot de voorzitter van de Franstalige arbeidsrechtbank te Brussel tot de nietigheid van het verzoekschrift en de daaropvolgende dagvaarding wegens schending van artikel 4, § 1, tweede lid, Taalwet Gerechtszaken.

¹ GwH 4 oktober 2018, nr. 116/2018.

² GwH 4 oktober 2018, nr. 116/2018, r.o. B.10.1.

De werkgever legde vervolgens (beweerdelijk) binnen de drie werkdagen na de beslissing tot nietigverklaring van het Franstalige verzoekschrift door de voorzitter van de Franstalige arbeidsrechtbank te Brussel bij de voorzitter van de Nederlandstalige arbeidsrechtbank te Brussel een nieuw verzoekschrift, opgesteld in het Nederlands, neer, en ging, na mislukking van de poging tot verzoening, opnieuw over tot dagvaarding.

De eerste rechter verklaarde de vordering van de werkgever die ertoe strekte de aan de werkneemster ten laste gelegde feiten te kwalificeren als een ernstige tekortkoming, die de werkgever zou toelaten de werkneemster om dringende redenen te ontslaan, gegrond.

Het arbeidshof daarentegen verklaarde de vordering van de werkgever ongegrond. Het arbeidshof oordeelde – in weerwil van de (terloopse) overwegingen van het Grondwettelijk Hof – dat de in artikel 4, § 1, Wet Ontslagregeling Personeelsafgevaardigden bepaalde driedagentermijn waarbinnen de zaak door middel van een verzoekschrift bij de voorzitter van de arbeidsrechtbank aanhangig moet worden gemaakt, geen op straffe van verval toegekende ‘termijn van rechtspleging’ in de zin van artikel 40, derde lid, Taalwet Gerechtszaken is, zodat de vernietiging van het oorspronkelijke Franstalige verzoekschrift van de werkgever door de voorzitter van de Franstalige arbeidsrechtbank, de bedoelde termijn niet heeft gestuit en de werkgever bijgevolg niet beschikte over een nieuwe termijn die overeenstemt met de oorspronkelijke termijn om met naleving van de Taalwet Gerechtszaken een nieuw verzoekschrift in te dienen, zodat het nieuwe Nederlandstalige verzoekschrift laattijdig is.

Het cassatieberoep bekritiseerde het oordeel van het arbeidshof, door – met verwijzing naar voormeld arrest van het Grondwettelijk Hof – o.m. te argumenteren dat het in artikel 4 Wet Ontslagregeling Personeelsafgevaardigden bedoelde verzoekschrift een ‘akte tot inleiding van het geding’ in de zin van artikel 4 Taalwet Gerechtszaken is en dat in geval van nietigheid van dit verzoekschrift wegens een taalgebrek de regeling van artikel 40, derde lid, Taalwet Gerechtszaken moet worden toegepast.

In zijn arrest van 4 oktober 2021 oordeelt het Hof, op gelijkkluidende conclusie van de advocaat-generaal, dat, wanneer een werkgever vóór het verstrijken van de in artikel 4, § 1, Wet Ontslagregeling Personeelsafgevaardigden bedoelde termijn van drie werkdagen zijn zaak bij de voorzitter van de arbeidsrechtbank aanhangig maakt door middel van het bij artikel 4, § 2, bedoelde verzoekschrift en dit verzoekschrift op grond van artikel 40, eerste lid, Taalwet Gerechtszaken nietig wordt verklaard, dit nietig verzoekschrift de bedoelde termijn heeft gestuit, zodat de betrokken werkgever beschikt over een nieuwe termijn, die overeenstemt met de oorspronkelijke termijn waarover hij beschikte, om zijn zaak met naleving van de Taalwet Gerechtszaken bij de voorzitter van de arbeidsrechtbank aanhangig te maken. Het Hof vernietigt het bestreden arrest. Het Hof sluit zich daarmee bij de voormelde rechtspraak van het Grondwettelijk Hof aan.

Het Hof komt aldus terug op zijn arrest van 21 november 1994, waarin het oordeelde dat de termijn van artikel 4, § 1, Wet Ontslagregeling Personeelsafgevaardigden “*noch een verjaringstermijn, noch een termijn van rechtspleging is als bedoeld in de wet op het gebruik der talen in gerechtszaken, maar een fatale termijn waarvan het verstrijken leidt tot verval van het recht zelve*”, wat als gevolg heeft dat deze termijn bij nietigverklaring van het verzoekschrift ingevolge schending van de Taalwet Gerechtszaken niet kan worden gestuit³. Dat arrest stuitte op kritiek in een deel van de rechtsleer, die verdedigt dat de uitsluiting van de fatale termijnen van de toepassing van artikel 40, derde lid, Taalwet Gerechtszaken niet redelijk verantwoord is, in zoverre de initiële vordering tijdig werd ingesteld.

- Vanuit de traditionele indeling van de tijdsbepalingen in het recht wordt de termijn van artikel 4, § 1, Wet Ontslagregeling Personeelsafgevaardigden als een ‘fatale termijn’ omschreven, die van verjaringstermijnen en proceduretermijnen of termijnen van rechtspleging moet worden onderscheiden⁴: Fatale termijnen die

³ Cass. 21 november 1994, AC 1994, 999. Zie ook Cass. 1 maart 1993, AC 1993, 240, waarin het Hof in dezelfde zin besliste met betrekking tot de termijn bepaald in artikel 72 Arbeidsongevallenwet voor het instellen van een eis tot herziening van arbeidsongevallenvergoedingen.

⁴ Zie over dit onderscheid o.m. G. DE LEVAL (ed.), *Droit judiciaire – Tome 2, Manuel de procédure civile*, Brussel, Larcier, 2021, 413-414; H. BOULARBAH en X. TATON, “Les vices de forme et les délais de procédure. Régime général et irrégularités spécifiques” in H. BOULARBAH en J.-F. VAN DROOGHENBROECK (eds.), *Les défenses en droit judiciaire*, Brussel, Larcier, 2010, 144; G. DE LEVAL en F. GEORGES, “La sanction des irrégularités procédurales” in C. ENGELS en P. LECOCQ, *Rechtskroniek voor de vrede- en politierechters 2009*, Brugge, die Keure, 2009, 460-461; A. DECROËS, “Les délais préfix (ou de forclusion)”, *JTT* 2007, 871; B. DECONINCK, “Artikel 860, 2° en 3°” in *Artikelsgewijze commentaar gerechtelijk recht*, Mechelen, Kluwer, 1998, 3, nr. 1; A. VAN OEVELEN, “Algemeen overzicht van de bevrijdende verjaring en de vervaltermijnen in het Belgisch privaatrecht”, *TPR* 1987, 1828, nr. 66.

betrekking hebben op het tijdsverloop waarbinnen de vordering in rechte moet worden ingesteld⁵ en verjaringstermijnen gaan een geding vooraf, terwijl rechtsplegingstermijnen termijnen zijn die gelden voor het verrichten van een proceshandeling in de loop van het geding, bij aanwending van een rechtsmiddel of bij een middel van tenuitvoerlegging.

- Verjaringstermijnen en fatale termijn onderscheiden zich van elkaar doordat verjaringstermijnen de maatschappelijke rust willen bevorderen door feitelijke toestanden die lange tijd hebben bestaan ook juridisch te erkennen, terwijl fatale termijnen zijn gebaseerd op de idee dat met de verwezenlijking van bepaalde aanspraken niet te lang mag worden gewacht. Een eerste gevolg van dit verschil is dat de (bevrijdende) verjaring enkel het vorderingsrecht van de schuldeiser teniet doet, maar niet de schuldvordering zelf, terwijl het verstrijken van een fatale termijn het verlies van zowel het vorderingsrecht als de schuldvordering zelf tot gevolg heeft. Een tweede gevolg is dat fatale termijnen, wegens hun 'strakheid', in de regel (en behoudens overmacht), niet vatbaar worden geacht voor verlenging door stuiting of schorsing⁶ (en vanuit die idee wordt traditioneel verdedigd dat een fatale termijn evenmin door een wegens een overtreding van de Taalwet Gerechtszaken nietig verklaarde dagvaarding wordt 'onderbroken'⁷), terwijl bij een verjaringstermijn de inleidende akte, in principe, een stuitend effect heeft en een nieuwe verjaringstermijn aanvat.

Met betrekking tot de nietigheidsregeling van artikel 40, derde lid, Taalwet Gerechtszaken werd door bepaalde rechtsleer echter geargumenteed dat, hoewel de finaliteit van de fatale termijnen onmiskenbaar verschilt van die van verjaringstermijnen en proceduretermijnen, dit verschil voor de toepassing van dat artikel bezwaarlijk pertinent kan worden geacht in het geval de oorspronkelijke vordering werd ingesteld vóór het verstrijken van de fatale termijn⁸. Inzake fatale termijnen wordt immers ook aangenomen dat, hoewel deze termijnen uit hun aard niet vatbaar zijn voor verlenging door schorsing of stuiting, de fatale termijnen voor het instellen van de vordering in rechte ophouden te lopen op het ogenblik van de dagvaarding ten gronde, aangezien de termijn alsdan haar bestaansreden verliest⁹. Eenmaal de gedinginleiding tijdig heeft plaatsgehad, is de doelstelling van de wetgever immers bereikt: binnen de voorgeschreven termijn is zekerheid gecreëerd omtrent de juridische toestand en stopt de termijn met lopen. De handeling die binnen de fatale termijn moet worden gesteld, is immers precies om de vordering in rechte in te leiden. Eenmaal het geding – tijdig – aanhangig is gemaakt, komt het procesrecht in beeld en moeten de regels inzake (de regularisatie van) processuele of vormelijke gebreken waarmee het gedinginleidende stuk is behept hun uitwerking (kunnen) krijgen¹⁰. Zo ook wanneer de zaak voor een onbevoegde rechter werd ingeleid, neemt het feit dat artikel 2246 oud Burgerlijk Wetboek in principe niet van toepassing

⁵ Er zijn ook andere fatale termijnen zoals deze voor het vervullen van een formaliteit of het uitoefenen van een bevoegdheid (bv. oud artikel 20, 5°, derde lid, Hypotheekwet)).

⁶ M. MARCHANDISE, *Traité de droit civil belge*, t. VI, *La prescription – Principes généraux et prescription libératoire*, Brussel, Bruylant, 2014, 49; A. VAN OEVELEN, "Algemeen overzicht van de bevrijdende verjaring en de vervaltermijnen in het Belgisch privaatrecht", *TPR* 1987, 1832; R. DEKKERS, *Handboek burgerlijk recht*, deel III, 1972, 839; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, t. VII, Brussel, Bruylant, 1957, 1032-1033.

⁷ M.-P. NOËL, "Les délais préfix", in *La prescription extinctive – Études de droit comparé*, Brussel, Bruylant, 2010, 155.

⁸ G. DE LEVAL en F. GEORGES, "La sanction des irrégularités procédurales" in C. ENGELS en P. LECOCQ, *Rechtskroniek voor de vrede- en politierechters 2009*, Brugge, die Keure, 2009, 454-455, m.b.t. de regel van artikel 700, tweede lid, Ger.W. (de stuitende werking van de, wegens vergissing in de keuze van de akte van rechtspleging, nietige dagvaarding) die evenwel analoog is aan die van artikel 40, derde lid, Taalwet Gerechtszaken. In dezelfde zin: F. BALOT, "La loi du 26 avril 2007 modifiant le Code Judiciaire en vue de lutter contre l'arriéré judiciaire: commentaires généraux et retombées en droit judiciaire notarial", *RNB* 2008, 17. Zie evenwel *contra* X. TATON, "Les irrégularités, nullités et abus de procédure" in J. ENGLEBERT (ed.), *Le procès civil accéléré? Premiers commentaires de la loi du 26 avril 2007 modifiant le Code judiciaire en vue de lutter contre l'arriéré judiciaire*, Brussel, Larcier, 2007, 211 (later bijgetreden door K. PITEUS en J. VAN DONINCK (eds.), *Het gerechtelijk wetboek vernieuwd. Een praktische commentaar bij de wet van 26 april 2007*, Mechelen, Kluwer, 2008, 131).

⁹ M.-P. NOËL, "Les délais préfix", in *La prescription extinctive – Études de droit comparé*, Brussel, Bruylant, 2010, 156.

¹⁰ Zie ook Cass. 24 maart 2003, AC 2003, 719, nr. 192, waarin het Hof oordeelde dat de nietigheidsregeling van art. 860 e.v. Ger.W. van toepassing is op bepaalde vormelijke onregelmatigheden waarmee het in artikel 4 Wet Onslagregeling Personeelsafgevaardigden bedoelde verzoekschrift is behept.

wordt geacht op fatale termijnen¹¹, niet weg dat er sprake is van een gedinginleiding en de vordering is gesteld¹². In de rechtsleer werd er bovendien op gewezen dat het onbetwist is dat artikel 40, derde lid, Taalwet Gerechtszaken van toepassing is op de termijnen voor het aanwenden van een rechtsmiddel, die ook van openbare orde zijn, waarvan het verstrijken eveneens resulteert in het verval van recht zelf, en die evenmin voor schorsing of stuiting vatbaar zijn¹³.

Het Hof komt nu aan die kritiek tegemoet door te oordelen dat, wanneer de nietigheid van de tijdig gestelde akte het gevolg is van een strijdigheid met de taalwetgeving, de eiser-werkgever beschikt over een nieuwe termijn van drie dagen vanaf de nietigverklaring om de handeling opnieuw, met naleving van de Taalwet Gerechtszaken, te stellen.

[\(ECLI:BE:CASS:2021:ARR.20211004.3N.5\)](#)

¹¹ M.-P. NOËL, “Les délais préfix”, in *La prescription extinctive – Études de droit comparé*, Brussel, Bruylant, 2010, 155.

¹² M. MARCHANDISE, *Traité de droit civil belge*, t. VI, *La prescription – Principes généraux et prescription libératoire*, Brussel, Bruylant 2014, 49.

¹³ H. BOULARBAH en J. ENGLEBERT, “Questions d’actualité en procédure civile” in *Actualités de droit judiciaire*, Brussel, Larcier, 2005, 137-138.